

kino 'Ljubav' Michaela Hanekea, najbolji film međunarodne Pule

Dok nas smrt ne rastavi

Premda 'daleko od nje', Anne, do samoga kraja portreta ljubavi na posljednji pogled i 'hanekeovski' razorne završnice Georges ostaje vjeran ženi kojoj je godinama ranije zavjetovao pet riječi

Marko
NJEIĆ

Pretrpano pulsko kino "Valli" predočilo je znatiželju kojom se ispratio najnoviji film Michaela Hanekea ("Skriveno", "Bijela vrpca"). Slično prošlogodišnjem canneskom laureatu na istom mjestu, Von Trierovoj "Melancholiji", publika je Hanekeov "Amour" gledala s neodoljivom i još neodoljivijom stepenicama. Jamačno je sinefile, poput kojekakve "noir-ovske" femme fatale, zaveo i za redatelja neobičan naslov - "Ljubav". Zar je prvak europske kinematografije krajnje tmurnoga pogleda na svijet i čovječanstvo napokon skinuo "bergmanovsku" masku distancirane krutosti i pokazao osjećajnije lice? Ili je naslov opet samo ironičan, kao i u slučaju njegovih filmova "Funny Games" (1997., 2007.)?

Ako odgovor možda i leži "negdje između", a pristup tematici istodobno je klinički studen i opservacijski sućutan, "Amour" još uvijek odgovara opisu punokrvnog Hanekea s naglim promjenama ekstremnog nasilja, stišanim glazbenom podlogom, dugim, stalozanim ritmom pripovijedanja i zanatski preciznom režijom.

Ilustrira to prolog filma. Nagovještavajući zombi horor tipa "REC" (2007.), vatrogasci provaljuju u zakračunati, gotovo karantenirani pariški stan i na jednome krevetu pronalaze stariću s vijencem cvijeća na glavi kako nepomično leži, mrtva na izgled već duže vremena.

Slutimo da je to vremesna protagonistica "Ljubavi", tako mila i ljupka u krupnom planu na plakatu, a pribojavamo se "spoiler" da cijeli film vodi do prikazanog trenutka. Haneke brže-bolje skreće pažnju s toga i prvu (iduću) scenu

postavlja u dupkom puno kazalište. Među gledateljstvom postupno lociramo Georges (Jean-Louis Trintignant) i Anne (Emmanuelle Riva), umirovljene učitelje glasovira koji zajedno broje gotovo dva stoljeća. Kamera s pozornice koncerta klasične glazbe snima publiku i vremesni par u neprekidnom kadru, ostavljajući dojam kao da ih netko promatra i automatski asociirajući na Hanekeov jezivi triler o nadgledanju "Cache" (2005.), osobito kad se sjetimo da su se muž i žena u tom filmu također zvali Georges i Anne.

Kad Anne i Georges dođu kući, zatječu razvagnu bravu na ulaznim vratima prostrana stana, onog iz uvoda filma. "Zamislite da smo u krevetu i netko provali", sa strepnjom će Anne, dozivajući sad u sjećanje "Šašave igre", s istim imenima ugroženih supružnika. "Zašto bih to zamišljao", odbrusi Georges. Zato što je ovo film s potpisom Hanekea pa je sasvim normalno da Georges usne košmar dostojan filma strave, bos izađe kroz vrata na poplavljeno stubište i nečija ga ruka iznenada (z)grabi iza leđa.

Začepljenje na arteriji

Ipak, unatoč tim "izvanjskim prijetnjama", horor dolazi "iznutra". Haneke je izolirao aktere i njihovu dramu sčučurio unutar četiri zida, u stan s vremenom sve "začahureniji" od okoline. Ispostavit će se da scena u kazalištu nije bila usputna kad redatelj obrne perspektivu. Stan Anne i Georges postaje teatarska bina, a redateljeva kamera prisustvuje narušenoj svakodnevnici njihova skladnog dugogodišnjeg bračnog suživota, starijeg prijateljstva punog uzajamnog poštovanja i uvažavanja.

Sitnim indikacijama Haneke razmjerno brzo sugerira da nešto ne štima. Usred noći Anne se budi i gleda ispred sebe. "Što nije u redu", pita je Georges. "Ništa", uvjerava ga ona. Ujutro, za doručkom, međutim, Anne se najednom ukipi i zuri u prazno, ne reagira na Georgesove podražaje. Eto još malo hororskog "suspensea": zabrinuti Georges moči ručnik, stavi ga na njezin borama namreškani vrat i krene u drugu sobu dozvati pomoć, da bi se frapirao, osjetivši kako se zaustavila voda iz slavine koju je ostavio da žubori.

Anne je, čini se, opet ona stara, ali samo na

trenutak, jer ulijevajući čaj promašuje šalicu i umrlja stolnjak. Začepljenje na arteriji glave i neuspješna operacija učinili su svoje: Anne je djelomično paralizirana i završava u kolicima.

"Nikad me nemoj vratiti u bolnicu", kumi ona Georges, a suprug obećava kako neće i postojano se skrbi o voljenoj, odbijajući i najmanju pomisao da mu je teret jer zna da se to moglo i njemu dogoditi. Iz dana u dan, minute u minutu, sve veća agonija i nemoć - psihofizičko stanje moždanim udarom zanijemjele žene se srozava i biva neugodno za gledanje zbog prikaza njezinih mukotrpnih govornih vježbi, odlazaka u toalet, tuširanja, masaže itd. kojih se libila Sarah Polley u razmjerno simularno postavljenoj drami "Away From Her" (2007.) s Julie Christie.

Nesretnici je oduzeta desna strana, neprepoznatljiva je, u stanu prisutnija kao sjena, govori besmislice, nalik je bespomoćnom djetetu u pelenama koje ispušta (ne)artikulirane zvukove patnje, treperave lampice joj se gase i lagano umire pred Georgesovim širom otvorenim očima. Haneke bez suzdržanja potencira bolno gledateljsko iskustvo i suočava nas sa svim onim što se događa s godinama i protokom vremena - (na velikom ekranu nikad opipljivijom) starošću, bolešću i smrću, prikazujući njihov učinak na ljubav i "vice versa".

U ekstremnim okolnostima, redatelj istražuje emocije likova ogoljenih do gole kože u sumraku života i postavlja odvažna pitanja. Gledajući starije fotografije u fotoalbumu, zajedničke uspomene, trenutke sreće i strasti, kad su se na mladenačkom jastuku sanjali snovi, a starost bila tako daleko od sutra, Anne veli kako je život "prelijep" i "tako dug", no Haneke na trenutke kao da dvoji je li vrijedan življenja, slažući na svaki lijep trenutak barem dva tužna.

Kako biti lojalan i nositi se s očajem, strahom od gubitka i neposrednom blizinom smrti bližnje osobe? Kolika je granica ljubavi, znači li ona ista u krajnje neromantičnoj situaciji i na koji se način može izraziti? S ljubavlju iz naslova filma, redatelj testira Georges. No, premda "daleko od nje", Anne, do samoga kraja portreta ljubavi na posljednji pogled i "hanekeovski" razorne završnice Georges ostaje vjeran ženi kojoj je godinama ranije zavjetovao pet riječi. Dok nas smrt ne rastavi.

Nelagoda

Kako bi održao polet na životu, Georges priča Anne o svačemu, njihovoj i njegovoj jučerašnjici. U jednoj će se sceni dotaknuti i filma kojeg je odavno gledao. Georges se više ne sjeća imena tog filma, no još uvijek pamti osjećaje što su ga preplavili kad je prepričavao njegovu radnju. Otprilike isto bi se moglo reći i za filmove Michaela Hanekea - netko će možda zaboraviti pokoji naslov, ali teško i mučan osjećaj nelagode koji prožima gledatelja za vrijeme njihova trajanja. Za "Ljubav" je zanimljiva i Georgesova anegdota iz djetinjstva kad je bio poslan u ljetni kamp. Majka mu je rekla da joj na dnevnoj bazi šalje razglednicu i na njoj, ako je sretan, nacrtat cvijeće, a ako nije - zvijezde.

Legende

Michael Haneke je uloge centralnog para povjerio legendama (europske) kinematografije. Emmanuelle Riva je, recimo, diva iz filma "Hirošima, ljubavi moja" (1959.) Alaina Resnaisa, a Jean-Louis Trintignant u svom opusu ima Vadinov "I Bog stvorio ženu" (1956.), Rohmerovu "Moju noć s Maud" (1969.), "Z" (1969.) Coste Gavrasa, Bertoluccijeva "Konformista" (1970.)... Haneke je za sporednu ulogu Anneine i Georgesove kćerke angažirao Isabelle Huppert, zvijezdu njegoava kontroverznog filma "The Piano Teacher" (2001.).

Repertoar

Hanekeova "Ljubav", ovječana Zlatnom palmom u Cannesu, otkupljena je za hrvatsku kinodistribuciju, i to od strane "Continental Filma" koji iz Međunarodnog programa ovogodišnje Pule ima još i "Koriolana" Ralpa Fiennessa, "Ovo mora biti pravo mjesto" Paola Sorrentina, "Ženu iz Petog okruga" Pawla Pawlikowskog, "Drugi svijet" Gillesa Marchanda, "Povratak u mladost" Sama Garbarskog i "Vrata" Istvana Szabo. "VTI" je uzeo "Zbogom kraljice" Benoita Jacquota, a "Pa-dora", pak, "Snjegove Kilimandžara" Roberta Guédiguiana.

Redatelj Haneke s Emmanuelle Riva i Jean-Louisom Trintignantom

